

Infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Riksarkivets yttrande över slutbetänkande ”Säker och kostnadseffektiv it-drift – förslag till varaktiga former för samordnad statlig it-drift” (SOU 2021:97)

Riksarkivet har tagit del av rubricerad remiss och vill lämna följande synpunkter.

Riksarkivet är positiv till utredningens förslag att skapa förutsättningar för samordnad statlig it-drift och ett samordnat statligt tjänsteutbud. Vi tror att det är till nytta och kan leda till kostnadsbesparingar. Det gäller inte minst för mindre myndigheter som inte kommer att behöva bygga upp en egen it-infrastruktur. Den föreslagna lösningen kan under rätt förutsättningar bidra till att öka styrning och samordning av it-utvecklingen inom den svenska statsförvaltningen. Förutom att underlätta den befintliga it-hanteringen för myndigheter så kan förslagen också underlätta den fortsatta it-utvecklingen generellt.

Samordnad statlig it-drift

Den föreslagna samordningsmodellen har dock en del inbyggda utmaningar. Riksarkivet ser att den föreslagna lösningen kan bli komplicerad när flera olika myndigheter ansvarar för olika tjänster. Det ställer stora krav på samordning på flera nivåer när överenskommelser ska upprättas mellan enskilda myndigheter och tjänster ska tas fram utifrån leverantörsmyndigheternas möjligheter/förmåga snarare än utifrån förvaltningens faktiska behov (s. 24). Det är positivt att myndigheter ska kunna välja nivå på de it-tjänster de ska kunna få av leverantörsmyndigheterna, alltifrån drift av vissa applikationer till totalentreprenad av hela it-infrastrukturen. Det är dock oklart vilka tjänster leverantörsmyndigheterna ska vara skyldiga att erbjuda. Det blir märkligt om de bara kan erbjuda de tjänster de själva råkar använda så som antyds i avsnittet om Försäkringskassan på sidan 151.

Det finns också en svårighet i att leverantörsmyndigheternas uppdrag ska utföras vid sidan av myndighetens ordinarie, och i mån av resurser. Det innebär att det blir begränsat vilka myndigheter som kan få tillgång till tjänsterna. Det kan leda till att anslutningsgraden hos de myndigheter som kanske bäst behöver stöd, särskilt små myndigheter, blir begränsad. Dessa blir kanske inte heller intressanta som användare eftersom de kan få svårt att hävda sina behov. Att det kan vara så i ett inledningsskede är inte konstigt, men på sikt borde det vara så att tjänsteutbudet ska bestämmas mer utifrån kundmyndigheternas behov och behovet av standardisering och inte utifrån

leverantörsmyndigheternas hittillsvarande möjligheter att leverera. Om det behövs borde leverantörsmyndigheterna tillföras nya resurser så att de kan uppfylla åtagandet.

Leverantörsmyndigheter

Riksarkivet ser positivt på förslaget om leverantörsmyndigheter. Initiativ som ”Sveriges digitala infrastruktur” (ENA) och ”Single Digital Gateway” (SDG) förutsätter en ökad integration mellan myndigheter (via API:er etc) och samtidigt även förbättrade e-tjänster till medborgare och företag. Denna nya infrastruktur kommer att kunna implementeras av de utpekade leverantörsmyndigheterna och lösningar som dessa tar fram kommer sedan att kunna erbjudas ”kundmyndigheterna” som en del i tjänsteutbudet.

Vidare anser Riksarkivet att det vore rimligt att även ta med Vetenskapsrådet (SUNET) bland leverantörsmyndigheterna. SUNET har redan i dag en roll som tillhandahållare av samordnade it-tjänster till ett stort antal myndigheter, både inom universitetsvärlden och utanför. Det kan bli otydligt om SUNET ska fortsätta tillhandahålla it-tjänster, men att den verksamheten ligger utanför det system för samordnad statlig it-drift som kommer att etableras genom utredningens förslag.

Säkerhetsskyddsklassad information

I förslaget står att ”säkerhetsskyddsklassad information” inte ska ingå i tjänsteutbudet som erbjuds. Riksarkivet menar att det vore bra om även säkerhetsskyddsklassad information kan hanteras inom det samordnade området. Givetvis med undantag för Försvarsmyndigheterna och Säkerhetspolisen.

Det här är sannolikt den mest svåra och kostnadsdrivande frågan för varje myndighet att lösa, vilket talar för att en gemensam lösning på sikt skulle vara en fördel, dvs. att lösningen är skalbar på så sätt att den kan omfatta en it-infrastruktur även för säkerhetsskyddsklassad och sekretessbelagd information.

Statens servicecenter fick 2014 regeringens uppdrag att i samverkan med Riksarkivet utveckla en förvaltningsgemensam tjänst för e-arkiv. Tanken var även där att säkerhetsskyddsklassad information inte skulle hanteras i tjänsten. Det enda anbud som slutligen kom in och som klarade ställda krav var förenat med ett pris som inte skulle göra tjänsten ekonomiskt försvarbar och SSC tog fram en ny strategi för att inrätta, drifta och tillhandahålla e-arkivet. Den tekniska driften skulle enligt den strategin hanteras inomstatligt av Försäkringskassan. Dessa slutsatser talar alltså för en satsning men varnar även för att krav om informationssäkerhet, även om informationen inte är säkerhetsskyddsklassificerad, är kostnadsdrivande. Om bedömningen är att den samlade/aggregerade informationen ställer lika höga krav på informationssäkerhet som säkerhetsskyddad information, är nyttan och vinsten av att utesluta den säkerhetsskyddsklassificerade informationen låg.

Att utesluta hanteringen av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter från tjänsterna som ska ingå i tjänstekatalogen för statlig it-drift kommer att innebära problem för myndigheter då sådana uppgifter normalt finns integrerade i olika systemlösningar och lagring av dessa kan inte överlåtas till privata leverantörer. Behovet av en statlig lösning är därför extra stor för just dessa uppgifter. Utredningens förslag kommer med andra ord inte leda till lösning av problemet med hur vi hanterar och lagrar säkerhetsskyddat material, vilket är en brist.

När det gäller myndigheternas informationsklassning är det en viktig förutsättning för samordning av it-tjänster att denna klassning är samordnad och standardiserad inom staten så att myndigheten på ett säkert sätt kan ansluta sig till it-tjänster som erbjuds av en leverantörsmyndighet. Leverantörsmyndigheten och kundmyndigheten måste ha en samsyn på informationsklassningen. MSB borde ha som uppgift att ytterligare samordna och standardisera informationsklassningen inom staten så att samordnad it-drift underlättas.

I sammanhanget vill Riksarkivet också framhålla vikten av att det Nationella cybersäkerhetscenter som beskrivs i avsnitt 3.5.4 blir operativt så snart som möjligt.

Infrastruktur tjänster

Av enkätsvaren om Infrastruktur tjänster (sidan 112) framgår att merparten av myndigheterna (84 procent) efterfrågar lagringskapacitet eller datasäkring. I fritextsvar anger flera myndigheter särskilt långtidslagring och e-arkiv samt backuptjänster som särskilt intressanta. Det är en fråga som vi möter dagligen och det är uppenbart att det finns ett växande intresse i takt med att mängden digital information växer. Som utredningen skriver försökte SSC för några år sedan genomföra en upphandling av e-arkiv som tjänst från privata aktörer, men upphandlingen avbröts, bland annat på grund av den höga kostnaden för att tillhandahålla en säker tjänst för långtidslagring.

Riksarkivet menar att frågan är mer komplex och att den framför allt beror på avsaknaden av planering och lämplig finansieringsmodell för långsiktigt bevarande av myndigheters arkiv, oavsett om det rör sig om digitala eller analoga handlingar. Riksarkivet har lyft frågan vid flera tillfällen, senast i samband med budgetunderlaget till regeringen. Den nuvarande finansieringsmodellen som bygger på avgiftsfinansiering vid överlämnande av arkiv till Riksarkivet, där myndigheter faktureras årligen med ca 30 mnkr. Vi föreslår att finansieringsmodellen byts ut mot finansiering genom anslag till Riksarkivet och planering av överlämnande av myndigheters arkiv till Riksarkivet.

Tjänster för långtidslagring bör med andra ord inte ingå i den föreslagna finansieringsmodellen utan ses som förvaltningens gemensamma infrastruktur tjänster och finansieras genom anslag.

Om tjänster för långtidslagring ska kunna erbjudas som tjänst av leverantörsmyndigheterna bör Riksarkivet tas med som en av stöd- och expertmyndigheterna, om inte Riksarkivet rent av skulle bli en leverantörsmyndighet. Riksarkivet är den statliga arkivmyndigheten och har det yttersta ansvaret för det digitala långtidsbevarandet.

Beslut i detta ärende har fattats av riksarkivarie Karin Åström Iko. Ärendet har handlagts av [ange titel] Désirée Veschetti, föredragande. Vid ärendets slutliga beredning har verksamhetsutvecklare Nora Liljeholm, säkerhetschef Marie Lennerstrand och enhetschef Mats Berggren deltagit.

Karin Åström Iko

Désirée Veschetti